

KÍNAI GYÓGNÖVÉNYEK HAZÁNKBAN

22.

Scutellaria baicalensis Georgi – bajkáli csucsóka

Az ajakosok (Lamiaceae) családjába tartozó bajkáli csucsóka (*Scutellaria baicalensis* Georgi) fő elterjedési területe Kína, Mongólia, Korea, Japán, Oroszország egyes régiói és Szibéria. A hagyományos kínai gyógyászat (TCM) 50 legfontosabb gyógynövényének egyike. Az évelő növény rizómája elágazó, húsos, átmérője a 2 cm-t is elérheti. A hajtás 30-120 cm magas, finoman csíkozott. Levelei keskeny-lándzsásak. Az ajakos virágok pártája kék-liláspiros (6. kép). A termés sötétbarna makkoska. Drogja a növény szárított gyökere, *Scutellariae radix*, a TCM-ben Huang Qin néven ismert (7. kép). A gyökeret tavasszal vagy ősszel gyűjtik be, szárítják, majd eredeti formájában használják, vagy feldolgozást követően por, tinktúra vagy tablettá formájában elérhető [1].

A bajkáli csucsóka gyökerét évezredek óta alkalmazzák a hagyományos gyógyászatban gyulladáscsökkentőként, rákellenes szerként, bakteriális és virális fertőzések, továbbá szív-érrendszeri és idegrendszeri panaszok esetén [1]. Úgy tartják, a várandósság idején védelmet biztosít a magzatnak, és megakadályozhatja a vetélést [2]. A *Scutellariae radix* szerepel a Kínai és az Európai Gyógyszerkönyvben is. Gyógyhatását elsősorban flavonoidjainak tulajdonítják, de tartalmaz egyéb polifenolokat is, így flavonolokat, dihidroflavonokat, kalkonokat. Drogjának legjellemzőbb vegyületei a bajkalin, bajkalein, wogonozid és wogonin. A gyökér illóolajat is tartalmaz, amely antibakteriális hatású. Diterpenoidjai antifungálisak, rákellenesek és rovarriasztóak. Poliszacharidjai antioxidáns és antivirális hatásúak [1].

Állatkísérletekben igazolták a *S. baicalensis* kivonatainak májvédő hatását, citokinek, COX-2, NOS és NF- κ B gátlása révén. Leírták a gyökérkivonat, a bajkalein, bajkalin és wogonin neuroprotektív hatását, jelentőségük lehet pl. a Parkinson-kór megelőzésében, és hatékonyak lehetnek az iszkémiás stroke, Alzheimer-kór és Parkinson-kór kezelésében. Beszámoltak a bajkalin szív-érrendszerre kifejtett védő hatásáról is: csökkenti a reaktív oxigéngyökök képződését, és szabályozza a szuperoxid-dizmutáz és a glutation-

6. kép. *Scutellaria baicalensis*
(Forrás: Wu Fanwu, Wang Sitong)

peroxidáz szintjét. *In vitro* és *in vivo* kísérletekkel is igazolták a gyökér kivonatainak gyulladáscsökkentő és tumorelles hatását [1].

A bajkalin és bajkalein figyelemreméltó vírusellenes hatással rendelkeznek, pl. az influenzavírussal, HIV-1, SARS-CoV-2, HBV, HSV és DENV vírusokkal szemben. A fenti flavonoidok széles spektrumú vírusgátlók, különböző támadáspontokon fejtik ki hatásukat mind a vírusra, mind a gazdaszervezetre, így a vírus életciklusának különböző fázisait képesek hatékonyan gátolni [3].

Dr. Farkas Ágnes
PTE GYTK Farmakognóziai Intézet
agnes.farkas@aok.pte.hu

Irodalom: 1. Chanchal D.K., Singh K., Bhushan B., Chaudhary J.S., Kumar S., Varma A.K., Agnihotri N., Garg A. (2023) *Pharmacol. Res. - Modern Chinese Med.* 9: 100326 – 2. Fang D.N., Zheng C.W., Ma Y.L. (2023) *J Integr. Med.* 21 (1): 17–25.– 3. Huang Q., Wang M., Wang M., Lu Y., Wang X., Chen X., Yang X., Guo H., He R., Luo Z. (2023) *Chinese J Nat. Med.* 21 (8): 563-575.

7. kép. Huangqin – *Scutellariae radix*
(Forrás: Wu Fanwu, Wang Sitong)